

De overheid probeert al jaren de kloof tussen kinderen met hoger en lager opgeleide ouders te dichten.

FOTO:ISTOCK

ONDERWIJS

Extra geld is niet de oplossing voor ongelijkheid op school, zeggen experts

➤ Kinderen laagopgeleide ouders lopen vaak achter

➤ Overheid steekt veel geld in gelijke kansen op school

➤ Het is onduidelijk of zulke investeringen effect hebben

Ilse Zeemeijer
Amsterdam

Gelijke kansen voor kinderen op school, ongeacht de thuissituatie. Dat is het doel van twee geldpotten van bij elkaar €750 mln die het Rijk vanaf volgend schooljaar aan scholen en gemeenten uitkeert. Gisteren maakte de koepel van basisschoolbestuurders PO-Raad bekend welke scholen daarvan profiteren. Vijf vragen over een zak met geld waar de politiek al jaren over steggelt.

1 Wat is het probleem?
Scholen en overheden proberen al meer dan vijftig jaar het verschil in kansen tussen kinderen met hoger en lager opgeleide ouders te verkleinen. Toch blijft de kloof hardnekkig, laten wetenschappers keer op keer zien. Volgens de Onderwijsinspectie neemt de kansongelijkheid zelfs weer toe.

Kinderen met lager opgeleide ouders lopen al op tweejarige leeftijd achter met taal. Kinderen met ouders met een mi-

gratieachtergrond scoren nog lager.

Peuters lopen de achterstand iets in, maar de verschillen in prestaties blijven bestaan. Kinderen uit lager opgeleide gezinnen worden bij een gelijk prestatieniveau in groep acht vaker naar het vmbo verwezen en kinderen met hoger opgeleide ouders vaker naar havo en vwo.

Kinderen met lager opgeleide ouders hebben ook minder kans om het hoger onderwijs met succes af te ronden. Daardoor blijft talent onbenut, vindt de Inspectie.

2 Wat doet het kabinet?
Sinds de jaren 70 krijgen scholen extra geld voor leerlingen die door hun thuissituatie extra hulp nodig hebben. Naar schatting gaat het om ruim 10% van de kinderen.

Het kabinet-Rutte III zet dit beleid door. Bij elkaar trekt het Rijk €750 mln per jaar uit: €490 mln voor gemeenten, die dit geld uitgeven aan peuteronderwijs, zomerscholen en schakelklassen. Basisscholen krijgen €260 mln.

Het beleid om achterstanden op school weg te werken, leidt al jaren tot hevige discussies. Experts, scholen en gemeenten zijn vooral ontevreden over de rekenmethode die het Rijk gebruikt om het geld te verdelen.

De huidige regeling kijkt alleen naar opleiding: voor kinderen met ouders die maximaal vmbo kader of twee jaar havo of vwo hebben gedaan, is er extra geld. Het gevolg is dat het budget jaarlijks met €20 mln tot €25 mln daalt, omdat het opleidingsniveau van ouders toeneemt. Maar scholen zien het aantal achterstandsleerlingen niet afnemen.

3 Wat gaat er veranderen?
Vanaf volgend schooljaar gebruikt het ministerie van Onderwijs een nieuwe rekenme-

thode, ontwikkeld door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het extra geld gaat naar de 15% kinderen met het hoogste risico op een achterstand.

Het CBS kijkt niet alleen naar het opleidingsniveau van ouders, maar ook naar het herkomstland van de moeder, de verblijfsduur in Nederland en het gemiddelde opleidingsniveau van alle moeders op een school. Als ouders in de schuldsanering zitten, telt dit ook mee.

Het nieuwe rekenmodel kent winnaars en verliezers. Ruim honderd scholen zien hun inkomsten met meer dan €100.000 dalen, blijkt uit cijfers van de PO-Raad. Daartegenover staan bijna tweehonderd scholen die er meer dan een ton op vooruitgaan.

Bij de scholen die minder geld krijgen, wordt de steun in drie jaar afgebouwd. Vooral scholen met kinderen van asielzoekers komen in de problemen, zegt de PO-Raad, die pleit voor meer geld. Deze kinderen worden in het nieuwe model minder zwaar meegeteld. Dat betekent gedwongen ontslagen op school, grotere klassen en minder ondersteuning, waar schuwt de koepel.

4 Kun je met extra geld de ongelijkheid op school oplossen?

Dat is onbekend. Een onderzoek van meerdere ministeries uit 2017 onder leiding van Financiën heeft bijvoorbeeld niet kunnen achterhalen of het beleid van de afgelopen decennia effectief is geweest. Ook is nauwelijks te controleren of schoolbesturen het geld op een goede manier hebben ingezet, omdat de verantwoording over de besteding van het geld beperkt is.

Onderzoek naar de resultaten van beleid is nog steeds geen prioriteit, merkt onderzoeker Guuske Ledoux van het Kohnstamm Instituut. 'Het ministerie

stopt in allerlei projecten geld, maar er is weinig ondersteuning voor onderzoek naar de effecten. Dat is jammer.'

De evaluatie uit 2017 laat zien dat scholen het geld voor achterstanden vooral inzetten voor kleinere klassen en onderwijsassistenten. Brits onderzoek wijst uit dat dit relatief dure regelingen zijn met een geringe impact. Ook van zomerscholen en extra schooltijd is de opbrengst beperkt, aldus de Britse experts.

5 Wat werkt wel?
Hoewel het onderzoek in Nederland beperkt is, kunnen scholen en gemeenten wel degelijk actie ondernemen om de kloof te verkleinen. De evaluatie van Financiën somt tal van maatregelen op, van het vergroten van de betrokkenheid van ouders, en remedial teaching tot het apart nemen van zwakke leerlingen voor de les begint.

Cruciaal is dat de kwaliteit van leraren omhooggaat, omdat zij bepalend zijn voor de kwaliteit van het onderwijs. Het Centraal Planbureau pleitte al voor coaching en extra begeleiding. Juist op scholen met veel kinderen met een achterstand werken veel leraren met weinig ervaring en is het ziekteverzuim hoog.

Onderzoekers van Financiën zijn ook enthousiast over een hogere beloning voor leraren die bewust kiezen voor een school met veel achterstandsleerlingen. Met een bonus en extra voorbereidings-tijd kan een school een docent verleiden om te blijven. Daardoor zijn minder nieuwe en onervaren docenten nodig.

Tot slot zijn structurele veranderingen nodig, omdat het onderwijssysteem in Nederland de ongelijkheid versterkt. Dit is ook het pleidooi van de Onderwijsraad. Vooral de vroege selectie op twaalfjarige leeftijd is problematisch, omdat het steeds moeilijker is om later van niveau te wisselen.

Bij elkaar trekt het Rijk €750 mln per jaar uit voor basisscholen, peuteronderwijs en schakelklassen